

Kirsten Drotner: *At skabe sig – selv. Ungdom, æstetik, pædagogik. Gyldendal 1991, 176s.*

Bogen har været længe undervejs, og som det normalt går, skærpes forventningerne. Allerede i 1989 skrev Drotner i *Mediekultur II* om det skisma, der eksisterer mellem den etablerede mediepædagogik og de unges egen medieomgang som et skisma mellem modernitetens æstetik og hverdagslivets. Baggrunden for denne konstatering var et års iagttagelse af unge på en ungdomsskole nord for København. Det var en hak i tuden til mediepædagoger og -undervisere, velmenende, ja, men udfordrende, da medieundervisningen i gymnasiet/hf, hvor jeg har min daglige gang, i høj grad legitimerer sig ved netop at bryde med den obligate »bevidstgørelses«-ideologi og skolekulturelle normativitet.

Synspunktet er blevet et af bogens omdrejningspunkter, men den rummer så meget mere – den er tværfaglig og fremstillingsformen er som en hybrid. Man fristes til at karakterisere bogen som videnskabelig *faktion*. Gengivelser af iagttagelsesforløb og interviews med unge fra – pseudonymt – Birkeby Ungdomsskole blandes med teoretiske fremstillinger fra mange hjørner og fremlæggelse af statistisk materiale. Det er en brugsbog, en opslagsbog, og Drotner anbefaler, at man læser i den rækkefølge som man har behov eller interesse.

Jeg har læst den fra a til z, og det kan jeg kun anbefale. Drotner vil finde ud af, hvad de unge bruger det æstetiske til – eller sagt med andre ord, hvad der indebæres i en æstetisk praksis hos unge. Udgangspunktet er en beskrivelse af *ungdomsparadokset* – i takt med at børn og unge opdrages til større selvstændighed bindes de mere og mere økonomisk, socialt og uddannelsesmæssigt. Det er med andre ord en kompliceret, skæringsfyldt modningsproces, de unge gennemlever – og de klarer det blandt andet ved hjælp af *æstetisk praksis*. Selv om den måde, hvorpå Birkelys elever håndterer videoudstyr, ideer og samarbejde på, kan virke kaotisk, er der en linie i det. Eleverne gennemlever, gennemprøver forskellige roller – et senere afsnit tegner profiler af elever, der via æstetisk praksis får opfyldt forskellige behov – og de vægrer sig mod nogen form for diciplinering eller planlægning. Energien bruges til at fabulere idéer, posere foran kameraet og lave prøver. Når optagelserne skal editeres, er der kun to, tre stykker tilbage.

For Drotner er det tydeligt, at der er en klar sammenhæng mellem disse unge fra de »pæne kvarterer« og det de laver i ungdomsskolen. Fritid – herunder ungdomsskole – og hverdagsliv hænger sammen, og fritidsadfærden – herunder fotokursus, videoproduktion, smykkeværksted, modelflyvning –

bruges til at bearbejde ungdomsparadokset. For »æstetisk produktion er den specielle del af hverdagskulturen, vi tolker ved at give konkret form« (s.55).

I denne centrale sammenkædning af fritidsaktivitet og hverdagsliv kunne man savne en slags kontrolundersøgelse af en ungdomsgruppe, der ikke var så almindelig og »velnæret« som Birkelys. En gruppe, der brugte video på en anden måde – øjensynligt. Det kan vel tænkes, at resultaterne ville blive de samme, og forskellen alene ville ligge i det æstetiske udtryk, men det ville have styrket fremstillingen.

Æstetisk praksis kan samordne de modsætningsfyldte krav, idet den rummer et *individuel*, et *socialt* og et *kulturelt* niveau, hvorunder den enkelte får muligheder for at eksperimentere med sin egen identitet, deltage i *fælles læreprocesser* og reflektere herover samt medvirke i en *symbolsk kommunikation*, at få »kommunikeret noget ud«, skrevet ud. Ydermere er æstetisk praksis også en del af det, som Drotner kalder for *skabende virksomhed*. Her optræder de samme felter – fantasien – f.eks. dagdrømmen, kreativiteten – f.eks. rollelegen og den æstetiske produktion – f.eks. videofilmen.

Ud fra hele bogens projekt kan det ikke undre, at Drotner mest er optaget af at beskrive den processuelle del af det *æstetiske*. Det æstetiske produkt underkastes ikke nærmere analyser eller formaliseringer. Det er lidt ærgerligt, for det ville have været spændende at følge tankegangen helt til dørs, og også – som medielærer – at få tilføjet nogle flere vurderingskriterier. Derimod har bogen mange kommentarer til den uddannelsespolitik, der kun halvhjertet lader det æstetiske slippe ind. Og til den måde den slipper det ind på.

Med udgangspunkt i nogle overvejelser om fremtidens kvalifikationskrav på jobmarkedet, der både går på kortsigtede specifikationskrav og langsigtede krav om omstillingsevner og generalistholdning, finder hun den æstetiske praksis som en læreform, der glimrende honorerer det sidste krav. Her er det æstetiske altså ikke kun et hjælpemiddel for den enkelte, men *midlet* for samfundet til at udvikle sig yderligere. Denne betydningsfulde rolle, det æstetiske her får tildelt, svarer ikke til den placering, det har i skole- og uddannelsessystemerne.

Det er synspunkter, der ofte føres frem, men aldrig før med den overbevisende vægt, som bogen her lægger frem. Til trods for at man som læser bringes gennem mange teoretiske landskaber og panorama-parfraser, er der en krystrklar systematik i bogen, der hele tiden holder målet for øje – en blotlæggelse af de »almindelige« unge og deres æstetiske praksis.

Tilbage står at overveje ens egen pædagogiske praksis.

Henrik Poulsen, Adjunk, VUC, Vestvolden

Medier og mennesker. Søren Kjörup. Dansk lærerforening 1991, 256 sider. Ill. kr. 250,00.

I 1988 udsendte Gyldendal Norsk Forlag Søren Kjörup og Ola Svein Stugus lærebog i mediekundskab »Medier og mennesker« (anmeldt i *MedieKultur* nr. 11). Denne bog har Søren Kjörup nu fordansket – ikke kun sprogligt men også indholdsmæssigt – titlen er bevaret, men meget er ændret i forhold til den norske udgave.

»Medier og mennesker« henvender sig specielt til unge, hvilket fremgår af det lettilgængelige og ofte friskfyragtige sprog og arbejdsopgaverne, som for størsteparten søger at afdække unges medieforbrug og -vaner og de genrer inden for massekommunikation, som traditionelt fascinerer unge. Forfatteren forsøger at komme i dybden i de enkelte emner og han forsøger at engagere læseren gennem de mange meget grundigt beskrevne arbejdsopgaver, men da bogen har sat sig det store mål at beskrive alle områder inden for massekommunikation, er der områder, der får en mere overfladisk behandling. Hovedvægten lægges på de skrevne medier, specielt aviser, og de elektroniske, radio og TV.

Bogen indledes med et afsnit om nyhedsformidling specielt i TV. Der gøres grundigt rede for, hvad en nyhed er, hvordan den opstår, og hvordan og hvorfor medierne bringer den. Modtagerens rolle beskrives, og der lægges vægt på vores ansvar og valgmuligheder som medieforbrugere. I en undervisningssituation vil det være givtigt at koble dette afsnit sammen med bogens afsluttende afsnit om mediepåvirkning. Her berøres forskellige traditionelle teorier og mediernes betydning dels for individet, dels for samfundet, men afsnittets styrke ligger i, at det appellerer til diskussion ud fra elevernes egne holdninger og oplevelser.

Afsnittet »Kommunikation i sprog og billeder« tegner en linie fra de mest simple til de mest komplicerede former for kommunikation – fra tegn og fagter til internationalt TV. De forskellige kommunikationsformers egenart og struktur beskrives og der lægges op til, hvordan analysen kan gribes an, – ud fra den grundlæggende betragtning, at alle former for kommunikation kan analyseres på samme måde.

Det følgende afsnit »Billederne fortæller« gennemgår de forskellige billedmediers virkemidler, og i afsnittet »Vi analyserer« beskrives analysemetodens fire dele: beskrivelse, udredning, fortolkning og vurdering ud fra konkrete eksempler.

Afsnittene »Det trykte budskab« og »I lyd og billeder« beskæftiger sig henholdsvis med de skrevne medier, aviser og ugeblade, og de elektroniske, radio og TV. Der indledes med en kort gennemgang

af mediernes forskellige genrer, hvorefter der gøres rede for den historiske udvikling – både i dansk og international sammenhæng. Der bliver gjort rede for de politiske, økonomiske og institutionelle forhold, som påvirker massemediernes udvikling, og man har således mulighed for at angribe disse afsnit ud fra flere forskellige synsvinkler. Eksempelvis gennemgås Vejle Amts Folkeblad på grundlag af et jubilæumsskrift, således at der tegnes et billede af et lille provinsblads vej til at blive en magtfuld mediekoncern, mens Ekstra Bladet beskrives gennem et interview med chefradaktør Sven Ove Gade, således at der fokuseres på sensationspressens redaktionelle holdning og økonomiske forhold.

Bogens lette sproglige tone forsøger at tage brodden af nogle af de diskussioner, som kan opstå i en udnervisningssituation, ved at foregribe nogle af de for læreren irriterende spørgsmål. Som når forfatteren i forbindelse med still-billeder skriver: »Hvorfor er det så vigtigt at lægge mærke til at billeder er flade?« (s. 78). Mange gange spørger han læseren, om vi nu er i gang med at overfortolke, og han formulerer selv elevernes kritik mod analyse af medieprodukter ved at fremhæve at analysen ikke ødelægger oplevelsen, fordi – selvom analysemodellen ikke er en idiotsikker vej – vil den altid medvirke til at skærpe vores iagttagelsesevne. »Reglerne skal hjælpe dig til at se billeder som meningsbærende, sammensatte strukturer« (s. 87). Og hvis medieundervisningen blot når dette mål, er meget nået.

Bogen kan således anbefales som en grundbog inden for alle fag, som beskæftiger sig med massekommunikation, både de fag, hvor hovedvægten er lagt på de samfundsfaglige forhold ved massemediernes, og de fag, som betoner de kommunikative aspekter og analyse af medieprodukterne.

*Povl Erik Brøndgaard
Adjunkt, VUC Øresund*

Helle Nissen Kruuse: Etik i journalistik, Forlaget Ajour 1991. 271 s., 228 kr.

Etik i journalistik placerer sig i det højaktuelle, men vanskelige diskussionsfelt, som angår forholdet og balancen mellem informationspligt og -ansvar. Med en baggrund som journalist, jurist og lektor på Danmarks Journalisthøjskole tager Helle Nissen Kruuse fat på en tiltrængt diskussion af fagets etiske problemstillinger, dilemmaer og faldgruber i relation til den massekommunikative nyhedsformidling.

Da området hidtil har savnet en samlet behandling må Nissen Kruuses velskrevne udgivelse betegnes som en inspirerende grundbog. Med sit pædagogisk anlagte, begrebsdannende og brugsorientere-